

Lihatööstuse 2017. aasta üheksa kuu ülevaade

Joosep Lukk

*peaspetsialist / kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakond
15.01.2017*

Lühikokkuvõte

- Eesti lihatoodete kuue kuu toodangu rahaline väärtus oli 219,7 mln eurot ja kasvas aastases võrdluses 4%.
- Lihatööstuse müügitulu oli 239,3 mln eurot (+6%), kogukulud kasvasid kiiremas tempos ja olid 234,5 mln eurot (+8%). Lihatööstuse kogukasum¹ oli 4,8 mln eurot ja vähenes varasemaga võrreldes 46%. Lihatööstuses töötajate arvu ja töajookulude suurenemise tõttu tööviljakus langes 12% ning oli 13 mln euro suurune.
- Eksportitud liha- ja lihatoodete käive oli 41,2 mln eurot (+6%). Imporditud liha- ja lihatoodete käive kasvas 11% ja oli 98 mln eurot.
- Lihatööstus tegi 12,1 mln euro väärtuses investeeringuid, mida oli varasemaga võrreldes 86% enam.
- Lihatoode keskmine jaehinnad kallinesid 6–8%, lahtised viinerid odavnesid 3%. Veiseliha jaehind kallines, broileri oma odavnes.

Sissejuhatus

Eesti lihatöötlemise sektori ülevaate tegemisel on kasutatud Eesti Statistikaameti (SA) lühiajastatistika avaliku andmebaasi andmeid², mis hõlmab üheksa kuulist (kolmekvartali pikkust) vaatlusperioodi. Ülevaates esitatud piimatoodete hinnainfo põhineb Eesti Konjunktuuriinstituudi (EKI) ja varasemalt Kantar Emori (endine AS TNS Emor) kogutavatel andmetel. Lihatööstuse võrdluse korral toiduainetööstusega sisaldavad toiduainetööstuse andmed lisaks toiduainete tootmisele ka joogitootmise andmeid.

Lihatöötlemissektori statistilisi näitajaid tõlgendades tuleb arvestada, et valimisse kuulub ettevõtjaid, kellel on põhitegevusele lisaks mitmeid lisategevusalasid (nt looma-, linnu- ja taimekasvatus, sööda tootmine, transporditeenused jm). Antud ülevaates on käsitletud sektori

¹ Kogukasum = müügitulu – kulud kokku (ei ole sama mis puhaskasum)

² <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/databasetree.asp>

kõigi valimisse kuuluvate ettevõtjate keskmisi näitajaid, mis ei pruugi kajastada kõigi sektori ettevõtjate olukorda võrdselt, vaid näitavad valimi statistilist üldistust. Üksikute ettevõtjate näitajad võivad ülevaate keskmisest oluliselt erineda.

Lihatööstusena käsitletakse antud ülevaates üldistatuna lihatöötlemise sektori ettevõtteid, kelle põhitegevusala kood EMTAK 2008³ kohaselt on C101 (liha töötlemine ja säilitamine ning lihatoodete tootmine) sh:

- Liha töötlemine ja säilitamine, k.a tapamajade tegevus
 - loomade tapmine ning liha (looma-, sea-, lamba-, lambatalle-, küüliku-, jänese-, kaameliliha jne) ettevalmistamine ja pakkimine tapamajades;
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine lihakehadena (rümpadena);
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toornahkade tootmine tapamajades, k.a karvatustamine;
 - peki ja muu toidukõlbliku loomse rasva sulatamine (v.a linnurasva sulatamine);
 - loomse rupsi töötlemine;
 - kitkevilla tootmine;siia ei kuulu liha pakendamine.
- Linnuliha töötlemine ja säilitamine, k.a sulgede tootmine
 - kodulindude tapmine, kitkumine ja pakkimine tapamajades;
 - värske, jahutatud või külmutatud liha tootmine raietükkidena;
 - toidukõlbliku linnurasva sulatamine;
 - sulgede ja udusulgede tootmine;siia ei kuulu liha pakendamine.
- Liha- ja linnulihatoodete tootmine
 - kuivatatud, soolatud ja suitsutatud liha tootmine;
 - lihast, rupsist (k.a maksast) või verest toodete ja konserve tootmine (nt viinerid, salaami, servelaatvorstid, teevorstid, keedusingid, veri- ja maksavorstid, pasteedid, tarrendid, rulaadid);
 - inimtoiduks kõlbmatu pulbri, jahu ja graanulite tootmine lihast või rupsist; rasvakõrnete tootmine;siia ei kuulu külmutatud valmisroogade tootmine lihast ja linnulihast, lihasuppide tootmine, liha hulgikaubandus, ning liha- ja linnulihatoodete pakendamine.

Rahvusvaheline lihaturg

ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) lihhinnaindeks⁴ oli 2017. aasta septembri lõpuks tõusnud 169,6 punkti tasemele, langedes veidi pärast poolaasta kõrgeimat taset. Lihahinnaindeks kajastab nelja lihaliigi ekspordi kaalutud keskmise osakaalu maailmaturu kaubanduses. Lihaliikidest on kaetud linnuliha kahe tootega, veiseliha kolme tootega, sealihaga kolme tootega ja lambalihast üks toode. EL-i turuolukorrast hindade osas saab põhjalikuma

³ Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaator

⁴ <http://www.fao.org/worldfoodsituation/foodpricesindex/en/>

ülevaate Euroopa Komisjoni vaatluskeskuse veebileht⁵. EL-i keskmine üheksa kuu hind 2017. aastal ühe kilogrammi veiseliha kohta oli 3,71 eurot, sealihal 1,67 eurot ja broilerilihal 1,82 eurot. Veiseliha keskmine hind tõusis 2% ning sea- ja broileriliha vastavalt 16% ja 2%.

Eesti väliskaubandus⁶

2017. aasta üheksa kuuga eksporditi 41,2 mln euro (+6%) väärtuses Eesti päritolu liha ja lihatooteid ning põllumajandussaaduste ja toidukaupade ekspordi väärtusest moodustas see 8%.

Enim eksporditi konserve jms tooteid 11,3 mln euro väärtuses (+13%), vorstitooteid 9,8 mln euro eest (+0,7%) ja sealihaga 9,8 mln euro eest (+8%). Ligi pool ekspordist läheb Lätti.

Elusloomi eksporditi 13,2 mln euro väärtuses ning nende ekspordi käive langes aasta võrdluses 38%, suurim käibelangus tulenes elussigade ekspordi vähenemisest, väärtuseliselt jäi see varasemast rohkem kui poole võrra väiksemaks.

Üheksa kuuga imporditi 98 mln euro väärtuses liha ja lihatooteid (+11%), suurima osa sellest andis sea- ja linnuliha eksport, kokku 61% liha ja lihatoodete koguekspordist. Enim veeti liha ja lihatooteid Eestisse Leedust ja Poolast.

Elusloomi imporditi 5,6 mln euro väärtuses (+18%), millest suurima osa (71%) andis elussigade import, aga oluliselt oli kasvanud kodulindude import (+41%).

Eesti lihatööstuse positsioon majanduses

Lihatöötlemise sektori moodustavad Eestis keskel läbi 50 töötlemisettevõtet ja väikemajapidamist, millest viis suuremat tööstust annavad üle 90% kogu lihatöötlemise sektori müügitulust.

SA esialgsetel andmetel tootis lihatööstus 2017. aastal üheksa kuuga 219,7 mln euro väärtuses toodangut, mida oli 4% rohkem kui aasta varem sama perioodiga. Toodangu rahaline väärtus oli 3% töötleva tööstuse (-0,1 protsendipunkti) ja 18% toiduainetööstuse (-2,3 protsendipunkti) toodangust.

Viimaste SA avaldatud andmete järgi oli Eestis (2016. aasta lõpu seisuga) 248 200 veist (-3,2%), 265 900 siga (-12,7%), 90 600 tuhat lammast ja kitsi (-0,3%) ning 2 112 000 tuhat lindu (-2,3%). Tapmismahud võrreldes eelnenud aastaga langesid, va lammaste ja kitsede osas see näitaja suurenes.

Tegevusloaga lihakäitlemisettevõtetes tapeti 25 400 veist ning saadi 6443 tonni veiseliha. Tapetud veiste arv oli 2100 ehk 8% võrra väiksem ja liha kogus 447 tonni (-7%) väiksem.

⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/market-observatory/meat_et

⁶ <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/statistika/2017/kaubavahetus-2017-09-liha.ods>

Sigu tapeti 381 200 ja saadi 30 761 tonni sealiha. Tapamaht vähenes ligi 13 000 sea (3%) võrra. Sealiha saadi 1371 tonni (4%) varasemast vähem.

Lammaste ja kitsede tapamaht oli 4600 looma, mida oli 1100 looma (31%) enam. Lamba- ja kitseliha saadi 84 tonni, mida oli 22 tonni (36%) varasemast enam.

Tabelis 1 on esitatud viimased avaldatud andmed lihatoodangu ja liha tööstustoodangu kohta aastastatistikana.

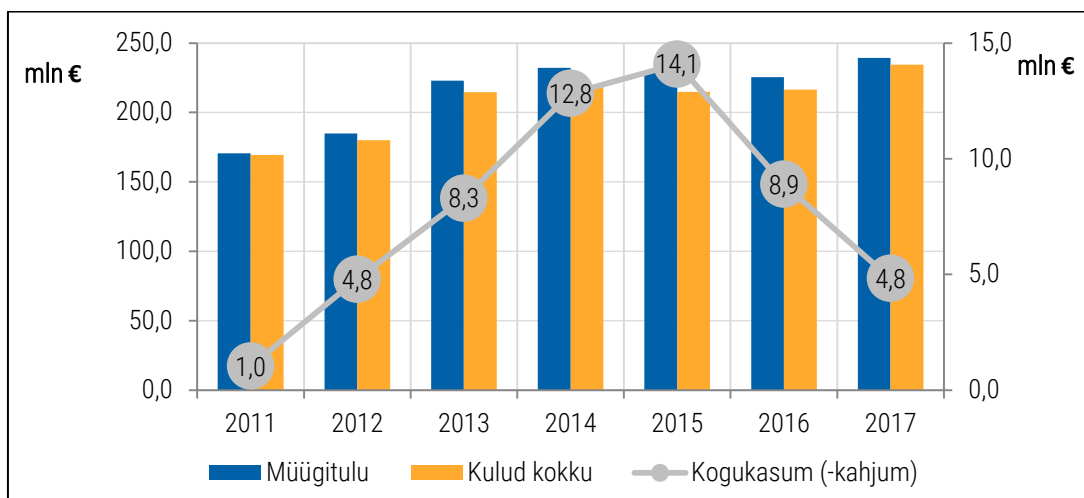
Tabel 1. Eesti lihatoodang kokku üheksa kuuga (tapakaalus) ja liha tööstustoodangu jagunemine 2011–2017, tuhat tonni

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Lihatoodang kokku	80,6	78,4	79,8	80,7	83,2	77,9	..
Vorsttooted	36,5	34,5	33,5	30,4	29,6	31,1	..
Keeduvorst	11,9	11,5	11,3	11,2	10,0	9,5	..
Sardellid	3,5	3,4	3,3	3,3	3,2	3,4	..
Viinerid	11,3	10,2	9,8	9,4	9,0	8,8	..
Poolsuitsuvorst	5,8	4,4	4,2	3,6	3,5	3,5	..
Täissuitsuvorst	1,0	1,0	1,3	1,6	1,7	1,8	..
Maksavorst	0,9	1,1	0,9	2,1	1,0	1,0	..
Verivorst	1,4	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3	..
Muud vorsttooted	0,8	1,5	1,4	1,7	1,2	1,8	..

Allikas: Statistikaamet; .. andmed pole avaldatud; andmed 15.01.2018 seisuga

Majandusnäitajad

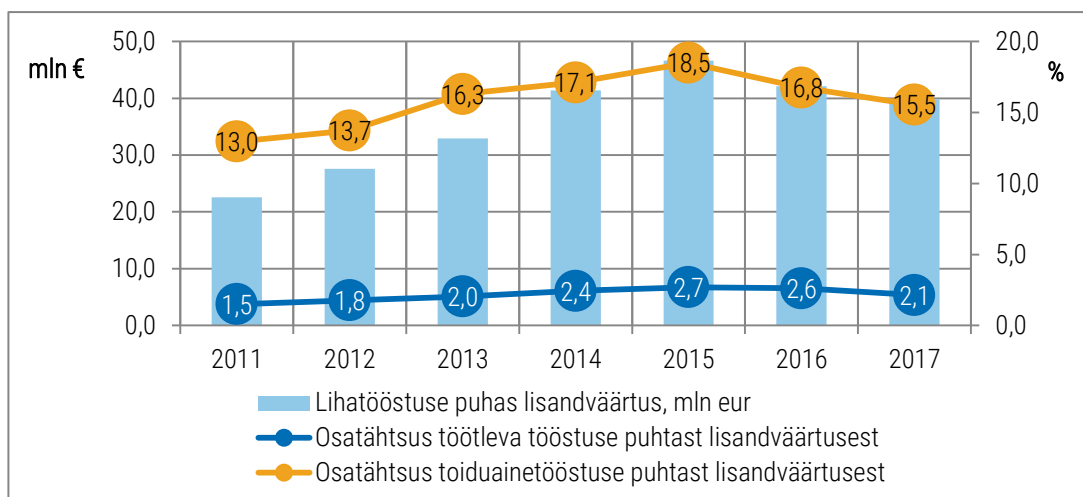
Lihatööstuse müügitulu ja kogukulude tase on püsinud perioodil 2013–2016 üheksa kuu arvestuses küllaltki stabiilsena, jäädes 220–230 mln euro vahemikku. 2017. aastal üheksa kuuga tegid need näitajad väikese kasvu. Lihatööstuse müügitulu oli 293,3 mln eurot, mis oli eelmise aastaga võrreldes 6% kasvanud (joonis 1). Lihatööstuse kogukulud olid 234,5 mln eurot ning suurenesid 8% ehk kiiremas tempos kui seda tegi müügitulu. Lihatööstuse kogukasum¹ oli 4,8 mln eurot ning vähenes eelmise aastaga võrreldes 46%.

Joonis 1. Lihatööstuse üheksa kuu müügitulu, kogukulud ja kogukasum (-kahjum) 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, andmed 15.01.2018 seisuga

Lihatööstuse puhas lisandväärtus⁷ üheksa kuuga oli 39,8 mln eurot, mis oli eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 5,5% väiksem (joonis 2). Lihatööstuse puhta lisandväärtuse kasvule mõjus negatiivselt sektori efektiivsuse langus. Kuigi investeeringute maht suurenes, siis üldpilti mõjutas tugevamalt sektori tööjõukulude 5%-line kasv. Lihatööstuse tööjõukulud olid 2017. aastal kuue kuuga 35 mln euro suurused ning lihatööstuse puhas lisandväärtus moodustas 2,1% töötleva tööstuse ja 15,5% toiduainetööstuse puhtast lisandväärtusest ning vähenes vastavalt 0,5 ja 1,3 protsendipunkti.

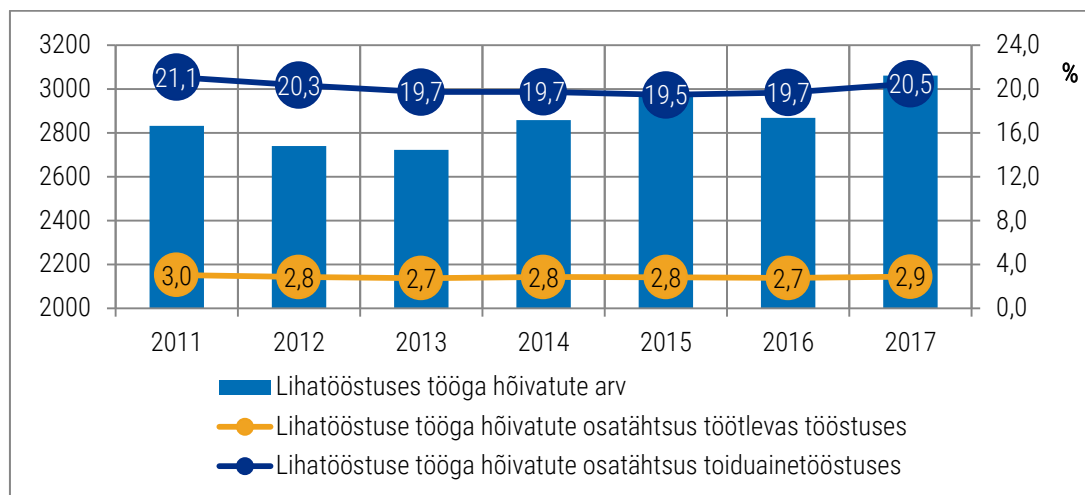

Joonis 2. Lihatööstuse üheksa kuu puhas lisandväärtus 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

⁷ Puhas lisandväärtus = (müügitulu – kulud kokku) + tööjõukulud

Lihatööstuses oli keskmiselt 3060 tööga hõivatud isikut⁸ (joonis 3) ning seda oli 7% rohkem võrreldes varasemaga. Lihatööstuses hõivatute osatähtsus võrreldes töötleva- ja toiduainetööstusega suurenes, vastavalt 0,2 ja 0,8 protsendipunkti.

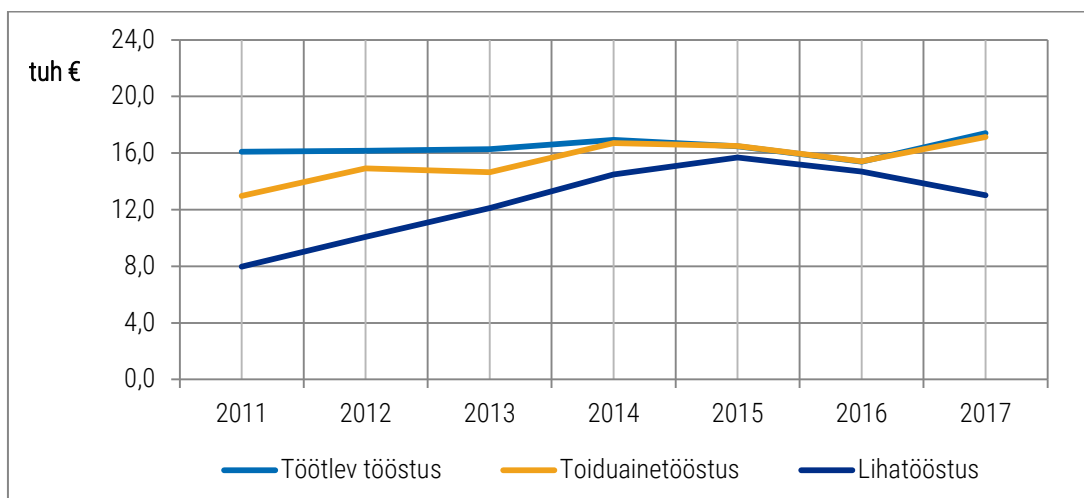
Joonis 3. Lihatööstuses üheksa kuuga keskmiselt tööga hõivatud isikute arv 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, 15.01.2018 seisuga

Tööviljakus⁹ hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel oli 13 000 tuhande euro suurune ja eelmise aastaga võrreldes langes 12% (joonis 4). Võrreldes töötleva- ja toiduainetööstusega, liikus see näitaja lihatööstuse puhul langevas suunas. Üheltpoolt avaldas sellele mõju sektori puhul tööjõukulude suurenemine, teisalt töötajate arvu kasv.

⁸ Tööga hõivatud isikud – kõigi ettevõttes töötavate isikute arv, olenemata töönädala pikkusest (sh omanikud ja nende tasuta töötavad pereliikmed, osaajaga töötajad, hooajatöötajad jt)

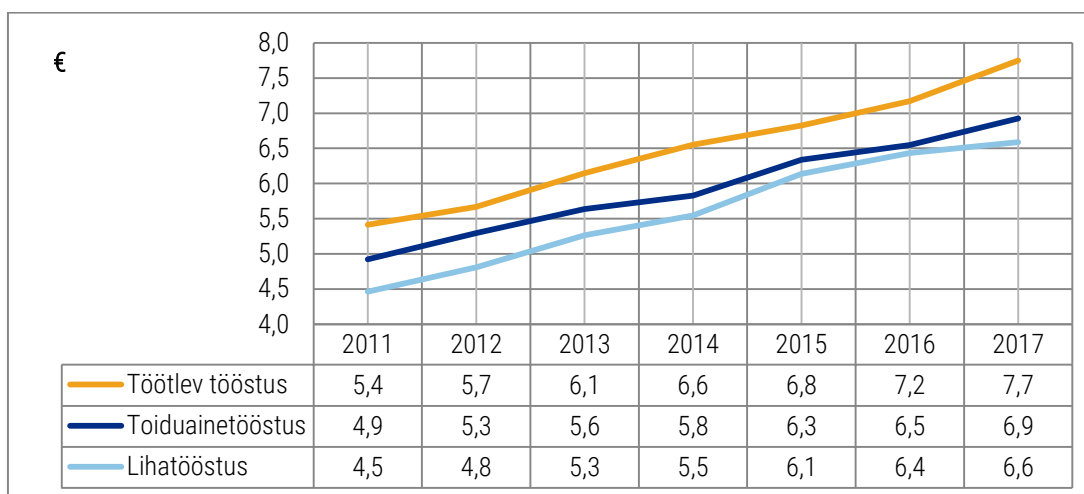
⁹ Tööviljakus = puhas lisandväärtus / tööga hõivatud inimeste arv

Joonis 4. Lihatööstuse üheksa kuu tööviljakus hõivatu kohta puhta lisandväärtuse alusel 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Maaeluministeeriumi arvutustel oli lihatööstussektori keskmine brutotöötasu 6,6 eurot tunnis, mis oli varasema aasta sama perioodiga võrreldes 3% võrra suurem (joonis 5).

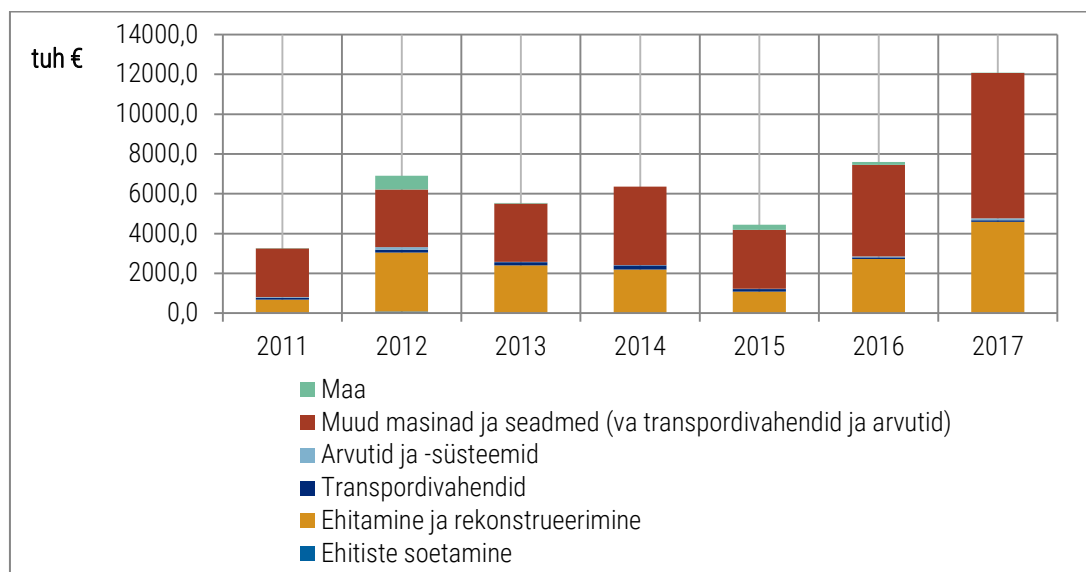

Joonis 5. Lihatööstuse üheksa kuu keskmine bruto töötasu tunnis 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Investeeringud

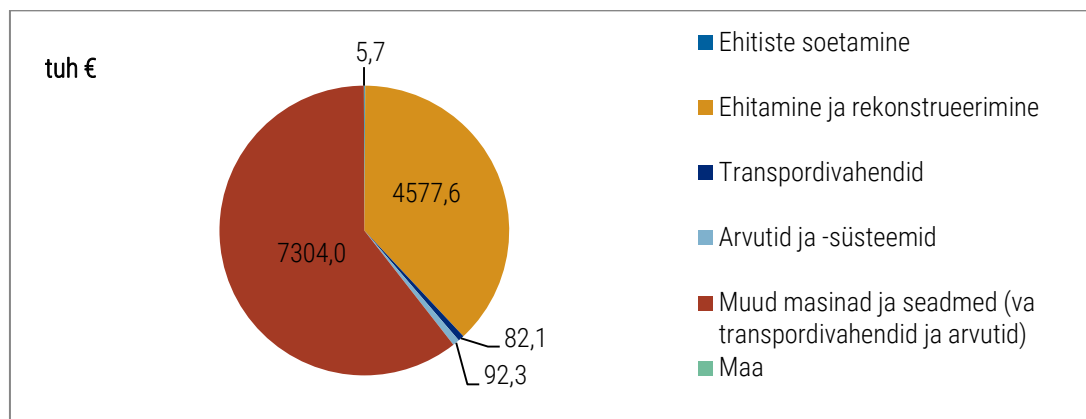
Lihatööstus investeeris 2017. aastal üheksa kuuga materiaalsesse põhivarasse kokku 12,1 mln eurot, mida oli eelnevast 86% rohkem (joonis 6).

Joonis 6. Lihatööstuse üheksa kuu investeeringud 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Enim investeeriti tehnoloogiliselt poolelt masinate, seadmete ja inventari soetamiseks – kokku 7,3 mln eurot (joonis 7). Ehitamisse ja rekonstrueerimisse investeeriti 4,6 mln eurot, arvutitesse ja -süsteemidesse 92 300 eurot, transpordivahenditesse 82 100 eurot ning maa ostu 5700 eurot.

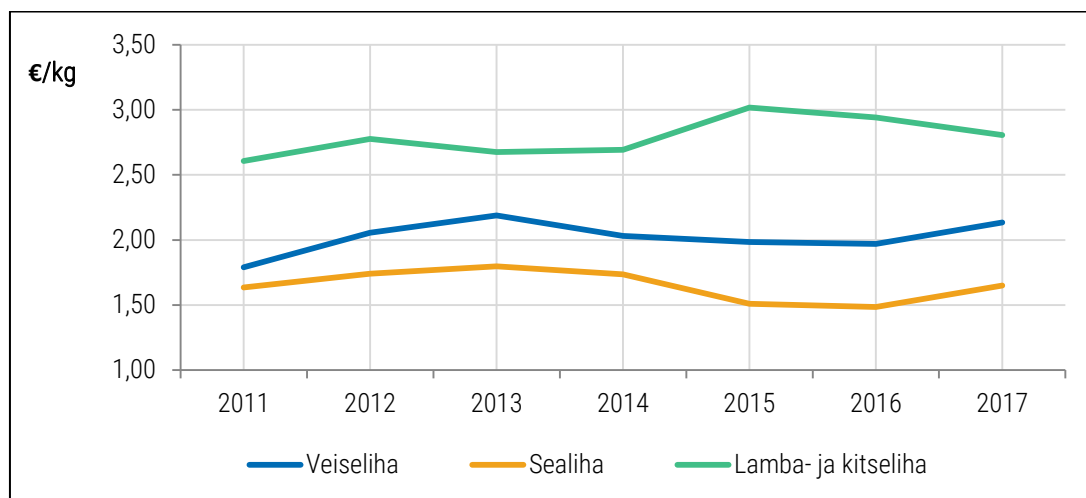

Joonis 7. Lihatööstuse investeeringud 2017. aasta üheksa kuuga

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Liha kokkuostuhind

SA andmetel sea- ja veiseliha keskmine kokkuostuhind võrreldes eelneva aastaga tõusis, ühe kilogrammi sealihaga maksumus oli 1,65 eurot (+12%), veiseliha puhul 2,14 eurot (+9%). Lamba- ja kitseliha keskmine kokkuostuhind langes ja maksis 2,81 eurot kilogramm (-4%; joonis 8).

Joonis 8. Lihade üheksa kuu keskmine kokkuostuhind 2011–2017

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

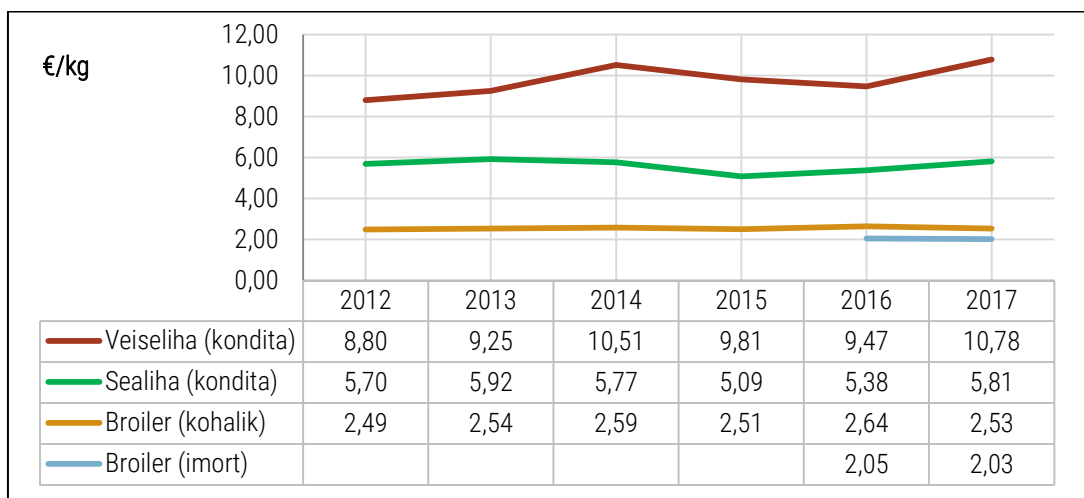
Liha ja lihatoodete jaehinnad

Varasemalt kogus liha- ja lihatoodete jaehindu Kantar Emor (endine TNS Emor), aga alates 2016. aasta jaanuarist kogub neid Eesti Konjukturiinstituut (EKI). Sellest tulenevalt võib kogutavates hindades esineda erinevusi, osade toodete hindade kogumine on küll jätkunud, aga teise tootegrupina.

Vaadeldes lihade kaupa jaehindu (joonis 9), siis keskmiselt maksis üks kilogramm veiseliha 10,78 eurot (+14%), sealiha 5,81 eurot (+8%), kohalik broileriliha 2,53 eurot (-4%) ning imporditud broileriliha 2,03 eurot (-1,0%).

Euroopa Komisjon koondab erinevate lihade kategooriate kaupa müügihindu nii EL-i keskmise kui liikmesriikide arvestuses¹⁰.

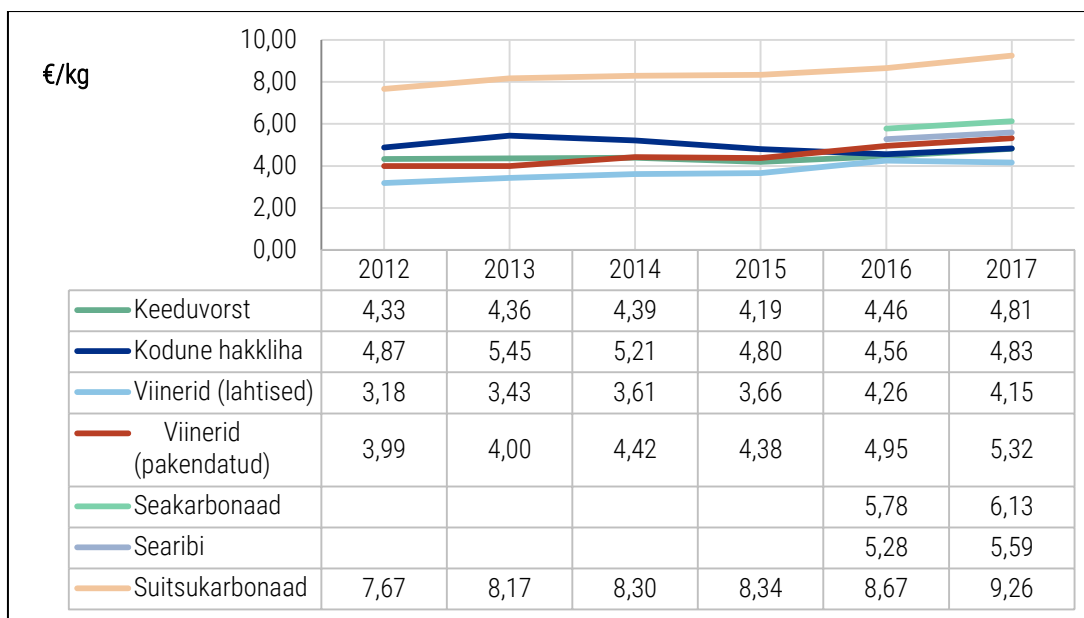
¹⁰ Euroopa Komisjoni kogutavate lihade müügihindade statistika http://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/price-monitoring/monthly-prices/index_en.htm

Joonis 9. Lihade üheksa kuu keskmine jaehind 2012–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Lihatoodete keskmised jaehinnad Eesti müügikohtades EKI andmetel ühe kilogrammi kohta jätkuvalt kallinesid ja olid järgnevad (joonis 10): keeduvorst 4,81 eurot (+8%); kodune hakkliha 4,83 eurot (+6%), lahtised viinerid 4,15 eurot (-3%), pakendatud viinerid 5,32 eurot (+8%), seakarbonaad 6,13 eurot (+6%), searibi 5,59 eurot (+6%) ning suitsukarbonaad 9,26 eurot (+7%).

Joonis 10. Lihatoodete üheksa kuu keskmised jaehinnad 2012–2017

Allikas: EKI, Kantar Emor, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga

Lihasektori andmete võrdlev tabel

Tabel 1. Olulisemad näitajad 2016. ja 2017. aasta üheksa kuu võrdluses

	2016	2017	Muutus (%)
Lihatoodete väärtus, mln €	211,4	219,7	+3,9
Lihatoodete eksport, mln €	38,9	41,2	+5,9
Majandusnäitajad			
Keskmine tööga hõivatute arv	2868	3060	+6,7
Müügitulu, mln €	225,4	239,3	+6,2
Kulud kokku, mln €	216,5	234,5	+8,3
Kogukasum (-kahjum), mln €	8,9	4,8	-46,1
Puhas lisandväärtus, mln €	42,1	39,8	-5,5
Tööviljakus puhta lisandväärtuse alusel, tuh €	14,7	13	-11,6
Keskmine bruto töötasu tunnis, €	6,4	6,6	+3,1
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse kokku, mln €	6,5	12,1	+86,2
Liha- ja lihatoodete keskmised jaehinnad			
Veiseliha (kondita), €/kg	9,47	10,78	+13,8
Sealiha (kondita), €/kg	5,38	5,81	+8,0
Broiler (kohalik), €/kg	2,64	2,53	-4,2
Broiler (import), €/kg	2,05	2,03	-1,0
Keeduvorst, €/kg	4,46	4,81	+7,8
Kodune hakkliha, €/kg	4,56	4,83	+5,9
Viinerid (lahtised), €/kg	4,26	4,15	-2,6
Viinerid (pakendatud), €/kg	4,95	5,32	+7,5
Seakarbonaad, €/kg	5,78	6,13	+6,1
Searibi, €/kg	5,28	5,59	+5,9
Suitsukarbonaad, €/kg	8,67	9,26	+6,8
Lihade keskmised kokkuostuhinnad			
Veiseliha, €/kg	1,97	2,14	+8,6
Lamba- ja kitseliha, €/kg	2,94	2,81	-4,4
Sealiha, €/kg	1,48	1,65	+11,5
Legend			
	kasvas		
	vähenes		

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, 15.01.2018 seisuga

Lihasektori andmete pikk aegrida

Tabel 2. Olulisemate näitajate üheksa kuu aegrida 2001–2017

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tööga hõivatute arv	2181	2443	2456	2469	2491	2790	3249	2785	3021	2883	2831	2739	2722	2858	2970	2868	3060
Müügitulu, mln €	95,7	97,5	95,4	104,6	117,4	142,5	164,4	168,5	178,2	164,6	170,5	184,9	223	232,2	229,1	225,4	239,3
Kulud kokku, mln €	..	92	89,4	99	113,0	134,9	157	165,8	174,7	163,2	169,5	180,1	214,7	219,4	215	216,5	234,5
Kogukasum (-kahjum), mln €	..	5,5	6	5,6	4,4	7,6	7,4	2,7	3,5	1,4	1,0	4,8	8,3	12,8	14,1	8,9	4,8
Tööjõukulud, mln eurot	8,4	10	10,6	11,9	13	16,4	22	23	23,9	22,3	21,6	22,8	24,6	28,6	32,5	33,2	35,0
Investeeringud materiaalsesse põhivarasse, mln €	4,1	6,8	9,5	6,7	10,1	8,4	10,0	13,9	5,7	7,2	3,2	6,9	5,5	6,4	4,4	6,5	12,1
Liha ja -toodete ekspordi väärtus, mln €	29,7	39,1	47,4	50,4	60,4	49,4	50,1	38,9	41,2

Allikas: Statistikaamet, Maaeluministeeriumi arvutused, andmed 15.01.2018 seisuga